

РЕШЕНИЕ

№ 16471

гр. С, 12.10.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 168 СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и пети септември през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Б.ИВ.С.

при участието на секретаря Г.ЦВ.Г.Ш.
като разгледа докладваното от Б.ИВ.С. Гражданско дело № 20221110169188 по описа за 2022 година

Производството е по реда на чл. 124 ГПК.

Образувано е по искова молба на „АСВ“ ЕАД против Е. Б. С. за признаване за установено между страните, че ответникът дължи на ищцовото дружество сумата 600,00 лева – главница по договор за паричен заем №***** от 17.02.2020 г., сключен със „С.К.“ ООД, сумата 142,80 лева – договорна лихва за периода от 17.03.2020 г. до 17.12.2020 г., и сумата 225,55 лева – обезщетение за забава за периода 18.03.2020 г. до 03.07.2022, ведно със законната лихва върху главницата от датата на подаване на заявлението по чл. 410 ГПК – 04.07.2022 г., за които суми е издадена заповед за изпълнение на парично задължение по чл.410 ГПК по ч.гр.д.№35956/2022 г. на Софийски районен съд, 168 състав.

Ищецът излага твърдения, че на 17.02.2020 г. между ответника и „С.К.“ ООД е сключен договор за паричен заем № *****, по силата на който заемотателят е предоставил на заемополучателя сума в размер на 600,00 лева. С подписването на договора последният се е съгласил, че договорът е сключен след отправено от негова страна искане за заем, чиито параметри са описани в Стандартен европейски формуляр и общи условия към него, с които заемателят се е съгласил. С подписването на договора ответникът е удостоверил, че е получил заемната сума, като същият има характера на разписка. Страните са постигнали съгласие договорената лихва да бъде в размер на 142,80 лева, при което общият размер на дължимата от заемополучателя сума възлиза на 742,80 лева, платима на 10 равни месечни вноски всяка в размер на 74,28 лева при първа вноски на 17.03.2020 г. и

последна погасителна вноска 17.12.2020 г. Твърди, че след сключване на договора ответникът не е заплатил нито една погасителна вноска. Съгласно общите условия действали по време на сключване на договора при забава в плащанията заемополучателят дължи обезщетение за забава върху неплатената главница за всеки ден просрочие до окончателното изплащане на дължимите суми. За периода 18.03.2020 г. до датата на подаване на заявлението в съда е натрупана лихва за забава в размер на 225,55 лева. Посочва, че с договор за продажба и прехвърляне на вземания от 26.08.2021 г. и подписано към него Приложение №1 от 13.01.2022 г. заемотателят е прехвърлил вземанията си по договора, сключен с Е. Б. С. на ищеца заедно с всички привилегии и обезпечения. Излага, че с изрично пълномощно е упълномощен от цедента да уведоми длъжника за извършената цесия, като изпратеното писмо се е върнало в цялост. Алтернативно посочва, че с връчване на исковата молба на ответника ведно с уведомлението за цесия, същият е уведомен за прехвърляне на вземанията по договора. Претендира присъждането на разноски за двете производства.

В депозирания по делото отговор на исковата молба ответникът заявява, че на 17.02.2020 г. е получила от „С.К.“ ООД сума в размер на 600,00 лева, като в началото е внасяла суми по договора, но впоследствие поради влошено здравословно състояние не могла да плаща. Желает да изплати оставащите вноски.

Предявени са искове по реда на чл. 422, ал.1 от ГПК с правно основание чл. 79, ал. 1, пр. 1 ЗЗД вр. с чл. 240 ЗЗД вр. с чл. 9 от ЗПК, вр. с чл. 99 ЗЗД.

За да бъде уважен предявеният иск в тежест на ищеца е да докаже наличието на посоченото облигационно правоотношение; предаване на сумата от кредитора; уговорения падеж на плащане; наличието на постигната между страните договореност за връщане на кредита с надбавка /лихва/; цедирането на вземанията на ищеца и уведомяването на ответника за извършената цесия, както и размера на претендираните суми за главница и лихва.

В тежест на ответника при установяване на горните обстоятелства е да докаже положителният факт на плащане на дълга, респ. че е изпълнил задължението.

Не е спорно по делото, а и се установява от представените писмени доказателства, че между ответника и „С.К.“ ООД е сключен договор за паричен заем № ***** от 17.02.2020г., по силата на който заемотателят е предоставил на заемополучателя сума в размер на 600,00 лева. В договора бил посочен годишен лихвен процент от 40,05% и годишен процент на разходите в размер на 48,33%. Било уговорено, че сумата предмет на кредита ще бъде върната на 10 месечни вноски, първата от които на 17.03.2020г., а послената на 17.12.2020г. В чл. 8 от договора било прието, че заемателят дължи на заемотателя неустойка в размер на 667,20 лева поради непредоставянето на посочено в общите условия обезпечение.

Не се спори, а и от допуснатата съдебно-счетоводна експертиза се установява, че сумата по кредита е усвоена от ответницата на 17.02.2020г.

От заключението се установява, че за изплащане на кредита са направени вноски в общ размер на 248,10 лева, с които са погасени 121,00 лева Неустойка и 127,10 лева лихва.

Не се спори, а и се установява от приложените писмени доказателства, че с договор за продажба и прехвърляне на вземания от 26.08.2021 г. и подписано към него Приложение №1 от 13.01.2022 г. заемотателят е прехвърлил вземанията си по договора, сключен с Е. Б. С. на ищеца заедно с всички привилегии и обезпечения.

При така събраните и обсъдени доказателства, съдът намира, че предявените иски имат за предмет установяване на вземания, чийто правопораждащ факт несъмнено е договор за потребителски кредит по смисъла на чл. 9 от Закона за потребителския кредит. Това е договор, въз основа на който кредиторът предоставя или се задължава да предостави на потребителя кредит под формата на заем, разсрочено плащане и всяка друга подобна форма на улеснение за плащане, с изключение на договорите за предоставяне на услуги или за доставяне на стоки от един и същи вид за продължителен период от време, при които потребителят заплаща стойността на услугите, съответно стоките, чрез извършването на периодични вноски през целия период на тяхното предоставяне, като не са налице изключенията по чл. 4 ЗПК, а заемателят се явява потребител - лице, което при сключването на договор за потребителски кредит, действа извън рамките на своята професионална или търговска дейност.

Съгласно разпоредбата на чл. 7, ал.3 ГПК Съдът следи служебно за наличието на неравноправни клаузи в договор сключен с потребител.

В случая страните са постигнали съгласие, че кредитополучателят дължи заплащане на възнаградителна годишна лихва в размер на 40, 05 % от главницата по кредита.

Разрешението, дадено в т. 3 от ТР № 1/2009 г. от 15.06.2010 г. по тълкувателно дело № 1/2009 г. на ОСТК на ВКС приема, че автономията на волята на страните при сключването на договора е ограничена, като отделните клаузи не може да противоречат на повелителните норми на закона и на добрите нрави. Противоречието с императивни правни норми и добрите нрави е основание за нищожност както на гражданските, така и на търговските сделки. Добросъвестното встъпване в договорни правоотношения се основава на принципът на справедливостта, който в гражданските и търговските правоотношения изисква да се закриля и защитава всеки признат от закона интерес и в съдебната практика се възприема като съответно на морала изискване чрез договорите да не се злоупотребява.

Накърняване на добрите нрави по смисъла на чл. 26, ал. 1, предл. 3то ЗЗД винаги се проявява в нарушаване на правен принцип, който може

законодателно дори да не е изрично закрепен, но спазването му да е проведено чрез създаване на други разпоредби, представляващи част от действащото право. Такива са принципите на справедливостта, на добросъвестността в гражданските и търговските правоотношения и на предотвратяването на несправедливото облагодетелстване - аргументи от чл. 63 от ЗЗД, чл. 302 от ТЗ, чл. 307 от ТЗ и чл. 289 от ТЗ. Преценката за нищожност на договорни клаузи, поради накърняване на добрите нрави, следва да се прави за всеки конкретен случай към момента на сключване на договора. Въпросът дали договорената лихва е несъвместима с добрите нрави се решава конкретно за всеки отделен случай, като се съобразят всички обстоятелства по делото - не само нейния размер, но и размера и валутата на предоставения капитал, срока на ползването, обстоятелствата, при които е било поето задължението за лихва, нейната функция, както и всички други условия и обстоятелства по договора, които евентуално биха имали значение за размера ѝ. Нарушение на нравствения императив би имало само, ако възнаграждението е предназначено за генериране на свръхпечалба.

Нищожни са договорите, които противоречат на закона или го заобикалят, както и договорите, които накърняват добрите нрави, включително и договорите върху неоткрити наследства (чл. 26 ЗЗД). Видно от съдържанието на нормата, законодателното уреждане на случаи, в които договор или клауза от него ще е нищожна, когато при нормативната уредба законодателят се е ръководел от принципа добрите нрави да не се накърняват, привързва нормативно уредената хипотеза към основание на чл. 26, ал. 1 предл първо ЗЗД, без да изключва преценката на съда за недействителност поради противоречие с добрите нрави за неуредените хипотези. Накърняване на добрите нрави е налице, когато договорната свобода се използва от едната страна, за да възложи на другата несъразмерни тежести, като се възползва от по-неблагоприятното ѝ положение. Преценката за нищожност поради накърняване на добрите нрави се прави за всеки конкретен случай към момента на сключване на договора. Съгласно Решение № 285 от 12.06.2019 г. на ВКС по гр. д. № 1511/2018 г., IV, решение по гр. д. № 2944 по описа за 2021 г. Трето г. о и др. добрите нрави не са писани, систематизирани и конкретизирани правила, а съществуват като общи принципи или произтичат от тях, като за спазването им (например иск за присъждане на неустойка, вземания с възнаградителен или санкционен характер, включително лихви и годишен процент разходи по потребителски кредити) съдът следи служебно. Един от тези принципи е принципът на справедливостта, който в гражданските и търговските правоотношения изисква да се закриля и защитава всеки признат от закона интерес. Такъв е несъмнено интересът на потребителя при сключен от него договор за кредит. В съдебната практика са установени субективните критерии за накърняване на добрите нрави при злоупотребяване на чужди интереси с цел извличане на собствена изгода (Решение № 156 от 10.02.2021 г. на ВКС по гр. д. № 2451/2019 г., III г. о., ГК и Решение № 128 от 17.01.2019 г. на ВКС по гр. д. № 3170/2017 г., I г. о., ГК,

Решение № 24 от 9.02.2016 г. на ВКС по гр. д. № 2419/2015 г., III г. о., ГК, Решение № 183 от 21.11.2018 г. на ВКС по т. д. № 542/2018 г., I т. о., ТК), които принципно съвпадат с хипотезите на надмощно положение на специализиран на съответен пазар търговец над неинформиран потребител, поради което за да е налице по-общ състав на опорочаване на сдЕ.та, се налага да се установи другия обективен критерий на толкова значителна и явна несъразмерност на стойностите на насрещните престации, че полученото от зависимата или фактически подчинената страна да е толкова незначително, че да има практически нулева стойност. Нарушение на нравствения императив би имало само, ако възнаграждението е предназначено за генериране на свръхпечалба.

В своята практика ВКС приема, че противоречаща на добрите нрави е уговорка, предвиждаща възнаградителна лихва, надвишаваща трикратния размер на законната лихва, а за обезпечени кредити - двукратния размер на законната лихва. В този смисъл са решение № 906/30.12.2004 г. по гр. д. № 1106/2003 г. на ВКС, Второ ГО; решение по гр. д. № ***/2005 г. на ВКС, Второ ГО; решение по гр. д. № 5093/2007 г. на ВКС, Второ ГО; определение № 901/10.07.2015 г. по гр. д. № 6295/2014 г. на ВКС, Четвърто ГО, определение № 527 от 09.06.2022 г. по гр. д. № 151/2022 г. на ВКС, Трето ГО.

В случая е уговорен годишен лихвен процент от 40, 05 %. Трикратният годишен размер на законната лихва по просрочени задължения в левове или във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България, формирана като сбор от основен лихвен процент на БНБ плюс 10 процентни пункта е 30 % /основен лихвен процент към датата на сключване на договора - 0. 00 %, плюс 10 %/, а дневният размер на законната лихва за просрочени парични задължения е равен на 1/360 част от годишния размер, определен по, ал. 1 /чл. 1 от Постановление № 426 на МС от 18.12.2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения/. При съобразяване на размера на отпуснатата сума, срока на ползване и функцията на възнаградителната лихва /цена на парите като капитал и цена на времето, през което търговецът е лишен от ликвидността на този капитал/, се налага извод, че клаузата за възнаградителна лихва от 40, 05 % е недействителна поради противоречие с добрите нрави. Налице е нарушаване на принципа за недопускане на несправедливото облагодетелстване, тъй като възнаграждението е предвидено за генериране на свръхпечалба.

Съдът намира, че тъй като договорът има ясно дефинирани насрещни престации, едната от които е нищожна, то сключването на договора е опорочено. Съгласно чл. 26, ал. 4 ЗЗД, нищожността на отделни части от договора не влече нищожност на договора, когато те са заместени по право от повелителни правила на закона или когато може да се предположи, че сдЕ.та би била сключена и без недействителните части. Следва да се държи сметка, че не съществува правомощие на съда да се намеси в отношенията между страните като замества една нищожна клауза с друга нормативна разпоредба на закона. С оглед характера на нищожната клауза, засягаща

възнаградителната лихва, заместване и прилагане по аналогия не би могло да бъде допуснато, тъй като спрямо възнаграждението на кредитора не е приложимо ограничението относно законната лихва в чл. 10, ал. 2 ЗЗД и определения лимит от МС.

Не може да се направи предположение че кредиторът би сключил договора за потребителски кредит и без клаузата за лихва, тъй като той е търговец който по занятие предоставя кредити срещу заплащане на лихва.

При това положение настоящият състав намира, че договорът за кредит е недействителен.

За пълнота следва да се посочи, че уговорената в чл. 8 от договора неустойка по съществото не изпълнява функциите на неустойка по смисъла на чл. 92 ЗЗД. Клаузата в договора, с която е предвидено потребителят да дължи неустойка на кредитора при неосигуряване на обезпечение, е уговорена във вреда на длъжника и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца и потребителя. Кредиторът, като професионалист, е длъжен да направи преценка на възможността на кредитополучателя да върне кредита, съответно да даде надлежно обезпечение на предоставения му кредит. Предвиждането на санкция за потребителя, ако не осигури обезпечение, всъщност цели освобождаване на кредитора от изпълнение на задължението му по чл. 16 от Закона за потребителския кредит и чл. 8 от Директива 2008/48 и е опит за прехвърляне на същото в отговорност на потребителя. В тежест на кредитора е да проучи предварително финансовото състояние на потребителя, да изиска обезпечение на задълженията по договора за кредит най-късно към сключването му и да не допуска предоставяне на кредити без предварителна оценка на кредитоспособността. Прехвърлянето на неблагоприятните последиците от неизпълнение на това задължение на кредитора в патримониума на потребителя е в нарушение на чл. 21, ал. 1 от ЗПК, съгласно която всяка клауза в договор за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне изискванията на този закон, е нищожна.

Тази неустойка по съществото си представлява лихва и като такава следва да се начислява към годишния процент на разходите по кредита, съгласно императивното изискване на чл. 19, ал. 1 и, ал. 2 ЗПК. На основание чл. 19, ал. 4 ЗПК годишният процент на разходите не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове или във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България. В противен случай и на основание чл. 19, ал. 5 ЗПК тези клаузи са нищожни.

Дефиницията на понятието "общ разход по кредита за потребителя" се съдържа в § 1, т. 1 от ДР на ЗПК, съгласно който това са всички разходи по кредита, включително лихви, комисиони, такси, възнаграждения за кредитни посредници и всички други разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са известни на кредитора и които потребителят

трябва да заплати, включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, и по-специално застрахователните премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия, като общият разход по кредита за потребителя не включва нотариални такси.

При прибавяне на сумата по „неустойката“ към ГПР същият надвишава изискуемите по закон пет пъти размера на законната лихва.

Въпреки че ищецът не претендира сумата по неустойката същата следва да се вземе предвид, тъй като внесена сума е разпределена за погасяване на клаузата за неустойка.

Съгласно разпоредбата на чл.23 ЗПК, Когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита.

От гореизложеното следва, основателен е единствено искът за главница. Претендиращият размер на главницата е 600,00 лева, но съгласно заключението по съдебно-счетоводната експертиза ответницата е направила плащания в размер на 248,10 лева, които следва да бъдат приспаднати от главницата по кредита.

Ето защо следва да бъде уважен искът за сумата от 351,90 лева главница по договора, ведно със законната лихва от датата на подаване на заявлението и отхвърлен за сумата от 248,10 лева главница, сумата 142,80 лева – договорна лихва за периода от 17.03.2020 г. до 17.12.2020 г., и сумата 225,55 лева – обезщетение за забава за периода 18.03.2020 г. до 03.07.2022 г.

По отношение на разноските.

При този изход на производството разноските следва да се разпределят съобразно уважената и съответно отхвърлената част от исковете.

Ищецът е сторил разноски в размер на 25 лева за държавна такса и 200 лева депозит за хонорар на вещо лице. С оглед уважената част на исковете следва да бъде присъдена сума в размер на 81,77 лева разноски в производството. Съдът определя и юрисконсултско възнаграждение в размер на 100 лева предвид ниския материален интерес и ниската фактическа и правна сложност на делото. Съразмерно на уважената част от исковете следва да бъде присъдено юрисконсултско възнаграждение в размер на 36,34 лева.

Следва да бъдат присъдени и разноски в заповедното производство в полза на ищеца в размер на 9,21 лева за държавна такса.

Ответницата не претендира разноски и не са представени доказателства за сторени разноски и поради което такива не следва да се присъждат.

Мотивиран от гореизложеното:

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО, по исковете предявени по реда на чл. 422, ал.1 ГПК, че Е. Б. С., ЕГН *****, с постоянен адрес гр. С, ж.к. „С.Т.“ бл. *** вх. Б ет.1 ап. 26 **ДЪЛЖИ** на „АСВ“ ЕАД ЕИК *****, със седалище и адрес на управление гр. С, ул. „П.Д.“ №25 офис сграда Л ет.2, офис 4, на основание чл. 79, ал. 1, пр. 1 ЗЗД вр. с чл. 240 ЗЗД вр. с чл. 9 от ЗПК, вр. с чл. 99 ЗЗД сумата от 351,90 лева, представляваща главница по договор за паричен заем № ***** от 17.02.2020 г. между ответника и „С.К.“ ООД, ведно със законната лихва от датата на депозирание на заявлението за издаване на заповед за изпълнение по ч.гр.д.№ 35956/2022г. по описа на СРС, а именно 04.07.2022г. като,

ОТХВЪРЛЯ предявения иск за разликата над присъдения размер от 351,90 лева, главница до пълния претендиран размер от 600 лева главница /или за сумата от 248,10 лева/ както и предявените искове за сумата от 142,80 лева – договорна лихва за периода от 17.03.2020 г. до 17.12.2020 г., и сумата 225,55 лева – обезщетение за забава за периода 18.03.2020 г. до 03.07.2022г., като неоснователни.

ОСЪЖДА Е. Б. С., ЕГН *****, с постоянен адрес гр. С, ж.к. „С.Т.“ бл. *** вх. Б ет.1 ап. 26 **ДА ЗАПЛАТИ** на „АСВ“ ЕАД ЕИК *****, със седалище и адрес на управление гр. С, ул. „П.Д.“ №25 офис сграда Л ет.2, офис 4 на основание чл. 78, ал.1 ГПК сумата от 81,77 лева разноси в производството, както и 36,34 лева юрисконсултско възнаграждение и 9,21 лева за държавна такса в заповедното производство.

Решението може да се обжалва в двуседмичен срок от връчването му на страните пред Софийски градски съд.

Съдия при Софийски районен съд: _____